

Plenum

Måndag 16.12.2024 kl. 12.00—1.04

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder

Regeringens proposition RP 146/2024 rd

Utskottets betänkande AjUB 18/2024 rd

Andra behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 6 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslaget kan nu antas eller förkastas. — Debatt. Ledamot Hänninen, varsågod.

Debatt

21.37 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Vientivetoista työmarkkinamallia vahvistava lakimuutos on ratkaisevan tärkeä teko Suomen kilpailukyvyn ja taloudellisen vakauden puolesta. Tämä esitys ei ole vain tekninen lakimuutos. Se on selkeä linjaus siitä, että Suomi seisoo omilla jaloillaan ja puolustaa asemaansa kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa.

Suomi on aina elänyt viennistä. Lähes 40 prosenttia taloudestamme rakentuu vientitulojen varaan. Ilman vahvaa vientiä ei olisi hyvinvointiyhteiskuntaa eikä maailmanluokan koulutusta eikä kattavaa terveydenhuoltoa. Tämä lakiesitys varmistaa, että vientialat voivat jatkossakin toimia suunnannäyttäjinä. Se ei vain turvaa yritystemme kilpailukykyä, vaan antaa suomalaisten työlle ja elintasolle tulevaisuuden selkänojan.

Arvoisa puhemies! On esitetty väitteitä, että lakimuutos kaventaisi neuvotteluoikeuksia tai rajoittaisi valtakunnansovittelijan toimivaltaa. Nämä väitteet ovat perusteettomia ja kestäättömiä. Valtakunnansovittelija toimii edelleen yhtä vapaasti kuin tähän asti, ja työmarkkinaosapuolten sopimusvapaus säilyy täysin koskemattomana. Ehdotus ei tuo pöytään mitään, mikä rajoittaisi työehtojen neuvottelua. Se tuo ainoastaan vakautta ja ennustettavuutta.

Samaan aikaan on tärkeää torjua puheita, joiden mukaan tämä lakiuudistus loisi jotain uutta ja tuntematonta. Ei luo. [Timo Suhonen: Miksi se tehdään?] Tämä malli on ollut osa suomalaista työmarkkinajärjestelmää jo vuosikymmeniä. Nyt on vain aika päivittää tämä hyväksi todettu toimintatapa lain tasolle. Ennustettavuus ja vakavuus ja vakaus eivät ole vain sanoja. Ne ovat edellytyksiä, jotta voimme välttää kaaosta tai rakentaa yhteistyöhön perustuvaa työmarkkinakulttuuria.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei jätä ketään varjoon. Päinvastoin lakimuutos luo puitteet, joiden sisällä voidaan tarvittaessa osoittaa enemmän tukea niille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat. Työvoimapula-aloille, matalapalkka-ammateille tai muille erityistä huomiota vaativille ryhmille on mahdollista neuvotella paremmat ehdot. Tämä on solidaarisuutta

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

parhaimmillaan. Lopulta kyse ei ole vain vientialoista, vaan koko Suomesta. Kun viennin selkäranka vahvistuu, vahvistuvat myös kuntien, perheiden ja nuorten tulevaisuuden näkymät. Meillä ei ole varaa horjua tässä asiassa. On aika siirtyä eteenpäin vastuullisesti ja päätäväisesti. Vakaus- ja kilpailukyky eivät ole vaihtoehtoja, ne ovat välttämättömyyksiä. Tämän lakiesityksen myötä rakennamme perustaa, joka kestää myös tulevaisuuden myrskyt. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

21.41 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Meillä on niin sanottu vientilaki tai palkkakuoppalaki tai sovittelutoimen rajoittamislaki, ihan miten vain. Tällä lailla on aika monta nimeä.

Ensinnäkin täytyy sanoa tässä — noin lyhyesti voi sanoa — että tämä tulee jäykistämään sovittelutoimea todella paljon. 60 vuotta on käytetty sovittelutoimessa yleistä linjaa ja periaatteita, kaksi kierrosta on mennyt yli. Toinen oli Sari Sairaanhoitaja -kierros, 2007, ja toinen oli 2022, joka sovittelulautakunnan toimesta tehtiin. Eli tässä on ollut kaksi kierrosta, jotka ovat poikenneet tästä peruslinjasta, ja siinäkin on molemmilla ollut tarpeellisia.

Tämän lain sisältöä työnantaja kannattaa ja palkansaajapuoli vastustaa yksiselitteisesti. Tämä kertoo tämän lain lähtökohtatilanteen.

Ensinnäkin, jos katsotaan tätä lakiesitystä, joka on noin 70 sivua pitkä perusteluineen, siinä on kaksi lyhyttä kappaletta ja säädöstä, joita on pitänyt 70 sivulla perustella, ja sitten kaiken huipuksi tämä lakisäädös ja perustelut eivät oikein vastaa toisiaan. Täällä on tällainen ristiriita olemassa.

Työmarkkinoiden yleistä linjaa ei ole täällä avattu. Tällaisen sovittelutoimen pitäisi toimia niin, että kansantalouden kokonaisuus turvataan ja palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Myöskään kansantalouden kokonaisuutta tässä lakiesityksessä ei ole avattu.

Jos sitten katsotaan, miksi tällainen lakiesitys yleensä tehtiin, niin se liittyy varmaan siihen, että työmarkkinajärjestöt keskenään eivät löytäneet ratkaisua, ja perussyy on siinä, että hallitus ei ole antanut asiallisia mahdollisuuksia sopia tätä ratkaisua sen perusteella, koska täällä on ollut parikymmentä palkansaajapuolta heikentävää lakia ja asiakohtaa alla, ja nyt pyydetään, että tästä sovittaisiin keskenään. Se ei ole ollut mahdollista, eikä se ole ollut oikeasti tarpeellista. Niin kuin äsken kuvasin, tässä ollut kaksi kierrosta, jolloin tätä ei ole tarvittu. Tämä ei ole sillä tavalla tarpeellinen laki.

No, miten tässä sitten tapahtuu nyt, kun lakiin kirjoitetaan näitä raameja? Kyllä sovitte-
luinstituution riippumattomuus tässä tulee määriteltä, koska yläraja tulee lailla määritellyksi. Avoimen sektorin palkkalinjasta, on se sitten syntynyt neuvottelujen kautta tai työtaistelujen kautta, tulee sitten koko Suomen palkansaajien palkkalinja, ja se raami on prosentuaalinen. Jos esimerkiksi kolme prosenttia on se linja, niin se kolme prosenttiyksikköä on sitten linja, oli se matalapalkka-ala tai korkeapalkka-ala. Ja kun siellä matalapalkkaalalla kolme prosenttia on jostain kahdesta ja puolesta tonnista, sillä saa vähemmän euroja kuin neljän ja puolen tonnin palkkatasosta sillä kolmella prosentilla, ja tämä on tämän lakiesityksen yksi ongelmakohta.

Toinen ongelmakohta, joka tähän liittyy, on se, että kun tätä rajataan näin tiukasti sovittelutoimen osalta — mikä on se yläraja, mitä voi tarjota sovittelun yhteydessä — niin myös sovittelulautakunnalla on tämä sama raja, ja sovittelulautakunnan työ varmasti tässä jatkossa tulee muuttumaan, ja niitä todennäköisesti aika harvoin enää käytetään tämän jäl-

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

keen. Eli näiden molempien instituution osien sovittelutointa rajataan lailla, ja sitten tällainen poikkeaminen tästä on erittäin vaikeata.

Sitten, jos katsotaan palkkaerojen kaventamista, niin koko ajan täällä korostetaan vain, että sopimusalan sisällä voidaan niitä palkkaeroja tehdä, mutta toinen ulottuvuus on tässä se, että palkkaeroja sopimusalojen välillä tässä ei ole mahdollista enää korjata millään tavalla, jos mennään tämän lain mukaan sovittelutoimen osalta.

Ja kolmas asia on vielä se, että jos sovittelun yhteydessä palkkaraami syntyy jostain työehtosopimusratkaisusta ennen sitä, niin siinä työehtosopimusratkaisussa, joka tulee sieltä, jos jollain alalla ei ole palkkaliukumia lainkaan, sitä ei voi ottaa tässä ratkaisussa huomioon lainkaan.

Tällaisia rajoitteita täällä on. Sen takia tämä tulee jäykistämään tätä tilannetta.

No sitten, jos katsotaan, että tätä sovittelutoimea olisi pitänyt Suomessa kehittää, niin meidän olisi pitänyt mennä sinne Ruotsin suuntaan oikeasti, jolloin valtakunnansovittelijan roolitusta olisi vahvistettu, annettu sovittelijalle enemmän roolia koota ennen työehtosopimuskierroksia palkka- ja tasa-arvotietoja, koota tämmöistä luotettavaa ja puolueetonta tietoa talous- ja palkkakehityksestä ja niin poispäin. Olisi tätä pohjustusta rakennettu sovittelijan toimesta. Toinen ulottuvuus olisi ollut se, että valtakunnansovittelija olisi mennyt ennen varsinaista sovittelua, neuvottelujen yhteydessä tai neuvotteluja ennen, osapuolille käymään läpi, mitkä asiat mahdollisesti ovat sellaisia, jotka tarvitsevat lisäselvitystä ja niin poispäin, jolloin olisi vältetty kokonaan tätä sovittelua.

Eli tässä on monia sovitteluun liittyviä ongelmakohtia, ja tämä tulee jäykistämään suomalaista sopimustoimintaa sovittelutoimen osalta. Näin ollen näillä perusteilla ehdotus tässä vastalauseessa on, että edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

21.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan. Vientivetoinen palkkamalli tai kotoisammin tulkittu palkkakuoppalaki on yksi merkittävimmistä lakiesityksistä tässä hallituksen työreformilistassa.

Edustaja Hänninen tässä aikaisemmassa puheenvuorossaan totesi mahtipontisesti, että tämä ei rajoita millään lailla valtakunnansovittelijan käsiä, mutta kuitenkin oikeuskansleri, joka toimii valtakuntamme ylimpänä laillisuusvalvojana, on todennut selkeästi, että tämä lakiesitys rajoittaa selvästi valtakunnansovittelijan roolia sovittelumenettelyssä. Mielenkiintoista on se, että valtakuntamme ylin laillisuusvalvoja tietää asian paremmin kuin valtakunnansovittelija itse.

Julkisesti on myös ollut esillä se, että tämä lakiesitys tulee vaikuttamaan siihen, että jatkossa pienipalkkaiset, esimerkiksi naisvaltaiset alat, jäävät palkankorotuksista jälkeen ja palkkatasa-arvo heikkenee jälleen. Vuoden 2022 palkkasopimushan kavensi hiukan palkkatasa-arvoa. Tämä siis jatkossa ei enää ole mahdollista tässä sovittelujärjestelmässä, vaikka hallituspuolueiden kansanedustajat muuta väittävät. Väitteet siitä, että alueilla voidaan sopia vaikka kuinka korkeita palkkoja, pitävät tietysti paikkansa. Tässä lakiesityksessä on kyse kuitenkin siitä, että sovitteluun tulevien alojen osalta valtakunnansovittelijan rooli muuttuu enemmän sivustaseuraajan rooliksi.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Arvoisa herra puhemies! Esimerkiksi Naisjärjestöjen Keskusliitto on asiantuntijalautsunnessaan todennut seuraavaa: ”Naisjärjestöjen Keskusliitto yhtyy oikeuskanslerin aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä huoleen siitä, että sääntely oletettavasti rajoittaisi sovittelijan vapautta tarjota sovitteluratkaisua. Esitys saattaa tosiasiallisesti johtaa siihen, että palkanmaksajien etu painottuu sovitteluesityksiä annettaessa palkansaajia ja erityisesti julkisen sektorin työntekijöitä enemmän. Lisäksi haluamme korostaa, että yleisen hyödyn määrittelemineen ainoastaan kansantalouden kantokyvyn ja kilpailukyvyn kautta on äärimmäisen kapea tapa tarkastella työriita-asioita ja yleistä hyötyä. Näiden lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös sukupuolten tasa-arvoon sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Mikäli niin sanottu kansantalouden kokonaisuus sitoo sovittelijan käsiä, tulee huomioida, että esitys voi käytännössä rajoittaa naisvaltaisten alojen mahdollisuutta vaatia itselleen parempia palkankorotuksia työtaistelutoimin.”

Arvoisa herra puhemies! Palkansaajapuoli on täysin tätä esitystä vastustanut, samoin Kuntatyönantajat. Tämä lakiesitys tulisi ehdottomasti perua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

21.51 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä oleva lakiesitys, eli matalapalkka-alojen sudenkuoppa, tulee eriarvoistamaan työelämää, ja tämän vuoksi käytän vielä puheenvuoron työelämän tasapainoa peräänkuuluttaen. Edustajat Lyly ja Suhonen avasivat edellisissä puheenvuoroissa hyvin tämän lain ongelmakohtia, ja ajattelin itse nostaa vielä esiin tämän lainmuutoksen myötä tulevia riskejä samoin kuin olen nostanut esiin myös paikallisen sopimisen laajentamisen lain käsittelyn yhteydessä. Tämä muutos heikentää sopimisen kulttuuria, koska valtakunnansovittelijan kädet sidotaan. On aivan selvää, että työnantajat eivät sovi ventialoja korkeampia palkankorotuksia, koska tietävät, että saavat neuvottelujen jumittamisen jälkeen sovittelijalta halvemmän palkkaratkaisun.

Viennin merkitys on Suomen kaltaiselle maalle suuri, sen me kaikki tiedämme, mutta arkeamme pyörittävät ja terveydestämme sekä turvallisuudestamme vastaavat juuri ne tahot, joiden ansiokehitykseen uhkaa tulla nyt uhkakuvia tulevaisuuteen. Monet näistä aloista ovat vielä naisvaltaisia ja jo nyt ansiokehityksessä jäljessä. Tämä laki tulee pahentamaan tätä tilannetta entisestään, koska tässä ei ole yhtään elementtiä, joka edes mahdollistaisi palkkatasa-arvon tulevan parempaan suuntaan. Tämä hallitus sekoittaa tämän lisäksi työmarkkinoiden neuvotteluprosessin sekä heikentää sovitteluinstituutiota kokonaisuudessaan, ja toteutuessaan tämä luo riskin, että työmarkkinoille tulee tulevaisuudessa yhä vaikeammin ratkaistavia työriitoja.

Valtakunnansovittelijan resursseja ja vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten kanssa tulisi pikemminkin vahvistaa ja kehittää. Kyse on suomalaisen palkansaajan aseman heikentämisestä sekä työelämän tasa-arvon balanssin horjuttamisesta. Kyllä tämän lain voimaan tullessa voi sanoa, että hallitus perussuomalaisten ja kokoomuksen johdolla betonoi useat naisvaltaiset alat palkkakuoppaan. Hallituksen tulisi käyttää voimavarat työelämän heikennyksien sijaan uusien työpaikkojen luomiseen. Suomalaisen työmarkkinamallin tulee jatkossakin perustua työmarkkinaosapuolten yhteisymmärrykseen ja sopimiseen. Nyt voinee sanoa, että hallitus on tehnyt itsestään työmarkkinaosapuolen kuunnellen vain työnantajien etujärjestöjä.

Tämän lakiesityksen hylkyä on helppo lähteä kannattamaan. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

21.54 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt jälleen meillä on täällä käsittelyssä tämä hallituksen palkkakuoppalaki. Kyllähän tämän lain perusteella tulevaisuudessa sovitelijan käsiä tullaan sitomaan. Tämän ovat tässä keskustelussa jo aiemmin edustajakollegat hyvin seikkaperäisesti käyneet läpi, ja tältä osin tällä tulee aivan varmasti olemaan vaikutuksia myös sitten palkanmuodostukseen.

Arvoisa puhemies! Hallitushan on perustellut tätä lainsäädäntöä sillä, että on tärkeää, että työmarkkinoilla palkanmuodostus tapahtuu avoimen sektorin lähtökohdista, johon sitten suljetut sektorit sopeutuvat. Totta kai kansantalouden kannalta kun ajatellaan, niin näinhän se on. Niin kuin edustaja Lyly hyvin osaavasti kävi lävitse, tähän on ollut se tosiasia Suomessa suurin piirtein jokaisella sopimuskierröksellä. Sitten muutamalla sopimuskierröksellä on käynyt niin, että suljetulla sektorilla on neuvoteltu suuremmat palkan korotukset kuin avoimella sektorilla. Nämä on tehty siksi, että niillä on pystytty edistämään työelämän palkkatasa-arvoa. Senhän takia myös molempiin näihin sopimuksiin myös työnantajapuoli julkisella sektorilla on suostunut. Työnantajatkin ovat lähtökohtaisesti ajatelleet, että on aivan oikein, että tätä palkkaeroa yksityisen ja julkisen välillä täytyy välillä myös kuroa umpeen, jottei se revähdä liian suureksi. Näidenkin molempien sopimusten jälkeen, mihin edustaja Lyly hyvin tuossa viittasi, kuitenkin on palattu sitten normaaliin päiväjärjestykseen. Tältä osin voisi todeta, että nykytilassakaan mitään tarvetta tällaiselle lainsäädännölle, jossa nyt valtakunnansovittelijan käsiä sidotaan, ei ole. Aivan varmasti työmarkkinoilla kyetään sopimaan siten, että jatkossakin palkankorotukset tukevat myös Suomen kilpailukykyä.

Mutta arvoisa puhemies! Sitten tämä toinen väite, joka hallituksella on ollut, että eihän tällä varsinkaan naisvaltaisia aloja mihinkään palkkakuoppaan tuomita. Jos on se tilanne, että se hitsari saa vaikka sen kahden prosentin korotuksen, niin hoitaja voi saada kolmen, jos opettaja tyytyy yhteen. Se on sisäänrakennettu tähän lainsäädäntöön. Joku ryhmä voi saada enemmän, jos joku toinen ryhmä vastaavasti julkiselta sektorilta tyytyy vähempään. Kyllä tällä esityksellä jatkossa hallitus asettaa julkisen sektorin naisvaltaiset alat toisiaan vastaan. Jompikumpi jos voittaa, niin toinen aina häviää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.58 Tuomas Kettunen kesk: Herra puhemies! Täytyy kiittää edellisiä puhujia, edustajat Lyly, Suhonen, Viitala ja Räsänen Joona, todella hyvät puheenvuorot. Ja ihan jo heti, puhemies, tähän alkuun kannatan edustaja Lylyn tekemää esitystä, vastalauseen mukaista esitystä, nimittäin tämä laki ei ole tarpeellinen. Tämä vientivetoinen palkkamalli, palkkakuoppalaki, ei korjaa Suomen kilpailukykyä.

Puhemies! Tämä esitys päinvastoin heikentää palkkatasa-arvoa, siitä on valiokunnan mietinnössäkkin tuotu esille, ja ennen kaikkea, kun tämä ei tuo kilpailukykyä, tämä kyllä tulee synnyttämään kustannuksia tälle yhteiskunnalle. Nimittäin tällä menolla työriidat pitkittyvät, kustannukset nousevat, kun neuvottelut pitkittyvät, sitä kautta neuvottelukustannukset kasvavat. Ja kuten tuossa edustaja Lyly toi esille, kyllä me toivoisimme, että sovitelijalla olisi enemmän roolia ja sovittelulautakunnalla olisi enemmän harkintavaltaa ottaa sovintoehdotuksissa huomioon palkkatasa-arvoon ja osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät kysymykset. [Juha Mäenpään välihuuto] — Näin ei tule käymään.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Mutta edustaja Mäenpääkin voi kuunnella tätä meidän työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tekemää mietintöä, josta tulen ottamaan tähän palkkatasa-arvoon liittyvän kysymyksen. Nimittäin asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin huoli ehdotetun lainsäädännön vaikutuksista sukupuolten väliseen palkkatasa-arvoon. Esityksen on nähty johtavan sukupuolten välisten palkkaerojen kasvamiseen, kun prosenttikorotukset kasvattavat euromääräisesti enemmän jo valmiiksi korkeampia ventialojen palkkoja kuin naisvaltaisten alojen palkkoja.

Valiokunta vielä toi mietintöön huomiot siitä, kuten hallituksen esityksessä todetaan, että ammattien jakautuminen sukupuolen mukaan on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna jo nyt suurta. Jakautuminen näkyy esimerkiksi siinä, että yksityisellä vientisektorilla työskentelevistä suurin osa on miehiä, kun taas julkisella puolella ja erityisesti sosiaali- ja terveysalalla työskentelevistä valtaosa on naisia.

Täytyy vielä muistaa, että tämän lisäksi Suomessa on sukupuolten välillä selkeä palkkaero, joka on suurempi kuin EU-maissa keskimäärin. Tämänkin pohjalta voi todeta, että tätä lakiesitystä ei voi hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

22.00 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Viime viikolla täällä puhuttiin yhdessä vahvaa naisasiaa, mutta tälle viikolle se ei enää yltänyt. Tämän esityksen ydinsisällön voivat kaikki ymmärtää, jos yhtään halua on. Se on nimittäin pyrkimys rajoittaa valtakunnan- ja sovittelijan toimintavapautta ja sitoa hänen käteensä työriitojen sovittelussa niin, että hän ei pystyisi tekemään esityksiä, joiden taso ylittää ventialojen palkkaratkaisun. Tästä on tässä kaikessa on kysymys.

Suomen työmarkkinoilla vakautta ja jatkuvuutta on arvostettu vuosikausia. Se on ollut meillä perinne, ja sitä on ylläpitänyt läpi puoluekentän jaettu ymmärrys siitä, että valtiotavallan ei pidä ruveta sotkeutumaan palkkaneuvotteluihin, ei varsinkaan palkanmuodostukseen, tai mikromanageroimaan yksittäisiä neuvottelukysymyksiä. Mutta tästä hyväksi havaitusta linjasta hallitus nyt poikkeaa, ja kärsijöinä luonnollisesti, kuten täällä on todettu, ovat alat, jotka ovat matalasti palkattuja, kuten hoito- ja hoivahenkilöstö, opettajat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset tai kaupan myyjät. Esityksellään hallitus vaikeuttaisi sukupuolten tasa-arvon vahvistamista työmarkkinoilla ja samalla toisaalta taas rajoittaisi myös muiden julkisen alan työntekijöiden, kuten poliisien tai Puolustusvoimien henkilökunnan henkilöstön, mahdollisuuksia parantaa palkkaustaan — myös poliisi ja Puolustusvoimat.

No, kun täällä on perusteltu tätä ventialaa, niin ei ole erimielisyyksiä siitä, mikä ventialojen merkitys Suomelle on, mutta onko aivan pakko päästä vaikeuttamaan myöskin ventialojen neuvottelua tulevaisuudessa? Hallitus on siis välillä puolustellut tätä esitystään sillä, että se ei oikeastaan muuttaisi mitään, mutta silti se on pakko tehdä. Selitys ei todellakaan ole uskottava, kun samaan aikaan hallituksen on ollut selkeästi äärimmäisen vaikeaa runnoa tätä laajasti kritisoitua lakia kaikesta huolimatta eteenpäin. Tällä on merkittäviä heikennyksiä tasa-arvoon ja palkka-avoimuuteen.

Kyllä minä toivoisin, että hallituksessa tätäkin asiaa voitaisiin vielä uudelleen katsoa. Matalapalkka-alojen palkkakuopan kiinnikurominen ei tällä kyllä tule toteutumaan. Kuten edustaja Räsänen täällä hienosti totesi: jos hitsari saa kaksi prosenttia ja hoitaja pystyy neuvottelemaan kolme prosenttia, niin loppujen lopuksi opettajan on tyydyttävä yhteen. Ja tätä te, hyvä hallitus, olette tähän maahan haluamassa.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

22.04 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä Orpon hallituksen tyyli näissä työmarkkinakysymyksissä on ollut jyräävä ja saneleva. Keskusta on puolestaan joka vaiheessa korostanut kykyä neuvotella ja sopia asioista riitelyn, repimisen ja sanelun sijaan. Ja kyllähän, arvoisa rouva puhemies, tämä hallituksen esitys kohtelee epäreilusti suurinta osaa suomalaisista palkansaaajista, ja esitys voi johtaa siihen, että palkkaerot kasvavat.

Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt mietin tätä viikkoa, viimeistä viikkoa kohti joululomaa tuolla suomalaisissa päiväkodeissa, kouluissa — siellä on tiukka syksy takana ja joululomaa jo odotellaan — niin minkälaisen lahjan meidän opettajat, varhaiskasvatuksen opettajat tältä hallitukselta saavat? Tämän palkkakuoppalain. Tämä on hallituksen joululahja meidän opettajille. Kyllä tämä hallituksen sanelema linja on hyvin erikoista, ja täytyy tätä hämmästellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

22.05 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Minusta ei ole liioiteltua sanoa, että tämä on yksi osoitus Orpon hallituksen tasa-arvovihamielisestä politiikasta, sillä todellisuudessa tämä niin sanottu vientimalli on palkkakuoppamalli. Käytännössä tämä vientimalli asettaisi vientialojen palkankorotukset katoksi, jota muilla aloilla ei saisi sitten enää ylittää. Tämä estäisi jatkossa esimerkiksi sote- ja kunta-alalla sovitun palkkaohjelman kaltaiset toimet, joilla edistetään palkkatasa-arvoa ja vastataan erityisesti sote-alan ja varhaiskasvatuksen rajuun työvoimapulaan. Voin sanoa näin helsinkiläisenä kansanedustajana, että tämä on esimerkiksi meidän näkökulmastamme todella, todella haitallinen esitys. Riskinä on myös se, että vientimallin myötä sote- ja kunta-alan palkkaohjelma tullaan irtisanoamaan ensi keväänä, jolloin työntekijöille jo kertaalleen luvatut palkankorotukset jäisivät toteutumatta. Vientimalli sementtoisi työntekijöiden palkkakuopan pysyväksi myös palvelualoilla, rakennusalailla ja muilla yksityisen sektorin matalasti palkatuilla aloilla.

Esitys on jatkumoa hallituksen naisvihamieliselle ja työntekijävihamieliselle politiikalle. Ensin vietiin mahdollisuus lisäkouluttautumiseen lakkauttamalla aikuiskoulutustuki, pienipalkkaisten työntekijöiden asumistuki romutettiin ja nyt sitten säädetään palkkakuoppamalli, jonka perään on tulossa sairaussakko ja perusteettomien määräaikaisten sopimusten edistäminen. Ja tämän lisäksi on tietenkin hyvä muistaa myös nämä edelliset keskustelut, mitä meillä täälläkin tänään on ollut: sote-palveluiden miljarditason heikennykset kohdistuvat myös juuri näihin pienipalkkaisiin työntekijäryhmiin erityisen rankalla tavalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

22.07 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä edellä tätä lakia on hyvin avattu, kyllähän tämä esitys on aivan turha. Siis nykyinen sovittelijajärjestelmä on toiminut hyvin, ja nyt tällä järjestelmällä sidotaan valtakunnansovittelijan kädet. Tämä myös kuvaa hyvin sitä hallituksen tapaa runnoa läpi omaa tahtoaan. Tässäkin esityksessä työnantajapuoli tätä kannattaa ja työntekijäpuoli ei. Kyllä näissä työmarkkinakysymyksissä pitäisi etsiä sitä yhteistä ratkaisua ja neuvotteluteitse edetä, koska se on se kestävä tie. Se konsensuksen tie näissä työmarkkina-asioissa on kestävä ja vakaa tie.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Tämä esitys tulee heikentämään erityisesti palkkatasa-arvoa. Meillä on jo nyt Suomessa naisten euro merkittävästi miesten euroa pienempi. Se johtuu siitä, että meillä työelämän segregaatio on hyvin suurta, paljon suurempaa moniin muihin maihin verrattuna, ja siksi meillä on hyvin selkeästi naisten alat ja miesten alat, ja nyt tämä esitys sysää nimenomaan nämä naisvaltaiset alat pysyvästi palkkakuoppaan. Tämän myötä on vaikeampi edes yrittää kuroa tuota palkkaeroa umpeen, jos siihen vaikka haluakin olisi, koska kuten tässä edustajat edellä hyvin kertoivat, että jos mietitään vaikka julkisen puolen naisvaltaisia aloja — opettajia, hoitajia, sosiaalityöntekijöitä, lastentarhanopettajia ja niin edelleen — niin siellä voidaan ehkä yhdelle ryhmälle antaa palkankorotusta mutta ei pystytäkään tekemään sitä kattavasti.

Yhtä lailla tämä esitys heikentää myös laajemminkin matalapalkka-alojen palkankorotusmahdollisuuksia. Mielenkiintoista on, että juuri äsken, kun keskustelimme tässä sairaalaverkosta ja päivystysten lopetuksesta, täällä oli hyvin yhtenäinen näkemys siitä, kuinka me tarvitsemme terveydenhuoltoalalle tai sote-alalle työntekijöitä lisää, ja oli yhteinen huoli niin alan vetovoimasta kuin pitovoimasta. Kyllähän palkka on siinä yksi tekijä, ja nyt valitettavasti hallitus sitten tuo tällaisen esityksen, jossa nimenomaisesti myös sote-alan palkankorotukset ja se palkkaeron umpeenkuominen tehdään entistä vaikeammaksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.10 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tulla tänne. Kun tämä asia on jonkin verran tuttu, loppuu aina niin nopeasti tuo aika kesken.

Arvoisa rouva puhemies! Täytyy näitä kierroksia käydä läpi sillä tavalla, että tämä on 60 vuotta osapuolille toiminut erittäin hyvin paitsi nämä kaksi kierrosta, jotka on nostettu tässä valmistelussa esiin. 2007 oli Sari Sairaanhoitaja, joka teki semmoisen palkkakierroksen, joka oli palkkakierros, että huudettiin seuraava sopimus edellisen päälle ja niin pois päin ja siitä tuli tämmöinen ketju, ja sen seurauksena sovittelija ei kerennyt kunnolla siihen mukaan. Mutta sen seurauksena oli se, että työnantajapuoli rupesi erittäin voimallisesti koordinoimaan yksityisen puolen työehtosopimustoimintaa, rupesi katsomaan, että työehtosopimukset katsotaan hyvin tarkasti, miten tehdään niitä tasoja. Sitä aikaisemmin käytännössä tulopoliittisissa ratkaisuissa tai sitten sovittelutoimen osalta oli pidetty se linja.

No sen jälkeen yksityinen puoli rupesi koordinoimaan ja 2010-luvulla oli sitten kolme keskitettyä ratkaisua, joita sain itsekin olla neuvottelemassa ja tekemässä. Mutta taas sen jälkeen, 2016 kikyn jälkeen, ovat kierrokset olleet sellaisia, että tämä yksityinen puoli on koordinoinut voimakkaasti sopimusratkaisuja. Ja ongelmaksi on tullut se, että nyt tämä ratkaisu, mikä tässä ollaan tekemässä lain avulla, tarkoittaa sitä, että julkinen puoli laitetaan tähän koordinaatioon kiinni. Tavallaan siihen, mikä on yksityisen puolen palkkataso, nyt julkinen puoli on laitettu tällä kiinni, ja se palkkataso ja palkankorotustaso raamitetaan sitä kautta.

Se tilanne on sen takia hankala, kun ajatellaan esimerkiksi nyt tätä vuoden 2022 ratkaisua, jossa sote-henkilökunta ja kunnan henkilökunta hakivat parempia palkkaratkaisuja. Kun me katsotaan nyt tänäänkin paljon puhuttua hyvinvointialueitten taloudellista tilannetta, niin tosiasiaa heillä ei olisi mitään mahdollisuuksia saada toimialalla paikallisesti sopien tai muulla tavalla parempia palkkaratkaisuja. Niiden pitää olla keskitettyjä ja työehtosopimuksen kautta haettuja ratkaisuja. Niitä pitää pystyä tekemään jatkossa.

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

Tosiasia on, että jos tämä laki olisi ollut voimassa vuonna 22, niin tällaista palkkaratkaisua ei olisi tullut. Ei olisi ollut mahdollista sovittelulautakunnan antaa tämän lain mukaan eikä myöskään sovittelijan omalla tavallaan. Tämä olisi ollut selvä asia. Ja olisi tullut niitä työtaistelutoimenpiteitä, vahvempia työtaistelutoimenpiteitä ja niin poispäin. Sovittelu pitää aina nähdä niin, että kun sovittelijalle joudutaan — käytännössä joudutaan, koska omat neuvottelut eivät ole johtaneet tulokseen ja sitten on jouduttu laittamaan uhka päälle, ja aina kun laittaa työtaisteluhan päälle, niin pitää ilmoittaa sovittelijalle ja sovittelija kutsuu sovitteluun — sovittelija rupeaa hakemaan osapuolten välillä ratkaisua siitä tilanteesta, mihin neuvottelussa on jääty, niistä palikoista, mitkä ovat avoinna. Se on sovittelijan pääsääntöinen tehtävä, ja tässä mielessä nyt näitä työkaluja sovittelun osalta rajoitetaan. Tämä on todella huolestuttava piirre.

Sitten tämä tasa-arvonäkökulma, joka täällä on tullut esiin. Meillä naisen euro on noin 84 senttiä tällä hetkellä Suomessa, ja siitä 16 senttiä, joka on se ero miesten ja naisten välillä, noin puolet, vähän yli puolet selittyy segregatiolla, se on se ero, ja pikkasen vajaa puolet siitä on selittämätöntä. Sitä ei pystytä selittämään, miksi naisten ja miesten palkat ovat eritasoisia. Tämänäkökulmaa oikaisuja nyt pitäisi saada naisten ja miesten palkkoihin sovittelijatoimen osalta, mutta sovittelija ei voi tätä näkökulmaa ottaa riittävästi huomioon, vaikka olisi tarvinnut tähän lisää työkaluja tältä osin, jotta tämä olisi ollut mahdollista. Tämä on tämänhetkinen tilanne. Pikkuhiljaa tämä naisten ja miesten välinen palkkaero on, kun sitä on 1950-luvulta asti seurattu, jolloin se on ollut noin puolet sieltä sotien jälkeen, pikkuhiljaa noussut sieltä, ja se prosentin kerrallaan pikkuhiljaa tulee ylöspäin, mutta se on todella hidas kehityspolku. Ja tällaiset kierrokset kuin tämä 22, jossa naisvaltaiset alat saivat parempia palkkaratkaisuja, tuovat sitä eroa lähemmäs miesten ja naisten osalta, joka on oikeudenmukaisuuskysymys.

Sitten vielä neljäskin asia, joka tässä keskustelussa on jäänyt vähän taka-alalle. Se sopimusala, joka avaa tämän kierroksen ja määrittelee sen palkkaraamin, neuvottelee oman sopimusalan lähtötilanteesta. Ne neuvottelevat sillä neuvotteluvoimalla, mikä niillä sillä hetkellä on, ja työnantajat tietenkin omalla sopimusvoimallaan. Siitä syntyy se raami, ja se välttämättä ei ole se koko kansantalouden raamin mukainen sillä tavalla, että se tilanne voi vaihdella niitten neuvotteluissa, eri vuosina se on eri tasolla. Ja tässä on vielä päällä se, että jos vaikka sopimusala on avoin sektori, jonka sopimuksen piirissä on vaikka 100 000 ihmistä, he neuvottelevat kahdelle miljoonalle palkansaajalle työehtosopimusratkaisun, käytännössä sen palkkaraamin. Jokainen ymmärtää, että kun se 100 000 on siinä neuvottelemassa sitä ratkaisua ja pitäisi neuvotella kahdelle miljoonalle, niin siinä tulee ylimääräistä rasitetta siihen neuvotteluun. Se ei ole aito sopimusalakohertainen neuvottelu, ja siihen tulee sellaista jarrua, joka ehkä vaikuttaa koko palkkakehitykseen kaiken kaikkiaan.

Eli tässä on monia tällaisia piirteitä, joita tullaan jatkossa näkemään. — Kiitoksia. Jatkan vielä seuraavassa, minulla jäi vähän kesken. Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

22.17 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tähän keskusteluun on todella hyvä nyt siten yhdistää se keskustelu, jonka kävimme edellisessä pykälässä, kun puhuimme näistä päivystysten karsinnoista. Niillähan oli vaikutusta myös monen ihmisen työolosuhteisiin, missä työtä jatkossa on ja mitä työtä sitten työnantaja pystyy tarjoamaan sen tilalle, joka mahdollisesti nyt loppuu. Silloin myös aika moni hallituspuolueiden edustaja tämän asian

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

käsittelyn yhteydessä on todennut, että totta kai sitten myös työnantajan tulee pyrkiä siihen, että viime kädessä palkalla pystytään houkuttelemaan ihmisiä liikkumaan työn perässä.

No, nyt sitten tällä esityksellä, jota me tässä käsittelemme, tosiasiallisestihan jatkossa varsinkin julkisella puolella kollektiivisia palkankorotuksia, joilla työnantajat ovat myös voineet houkutella ihmisiä työskentelemään näillä aloilla ja jotka ovat pystyneet lisäämään julkisen sektorin töiden vetovoimaa, halutaan nyt tässä suitsia. Tämä todella johtaa siihen, että mikäli sitten julkisen sektorin eri toimijat hakisivat kaikki parempia korotuksia kuin mitä sitten sillä kierroksella yleinen linja on, niin tämä lainsäädäntö johtaisi siihen, että jos jollekin tämä parempi korotus annetaan, niin se on joltakin toiselta pois. Tällä todella nyt asetetaan ihmisiä, eri työntekijäryhmiä, varsinkin siellä julkisella sektorilla toisiaan vastaan. En pidä tätä järkevänä suomalaisten työmarkkinoiden kokonaisuuden näkökulmasta enkä vakauden näkökulmasta, koska tämä tulee enemmän aiheuttaman murheita kuin tuo ratkaisuja, varsinkin kun tiedämme, että tulevina vuosina julkiselta sektorilta monista keskeisistä ammattiryhmistä — puhuttiin sitten hoitajista tai opetuspuolen henkilöstöstä — tulee eläköitymään valtavan paljon henkilöitä.

Mikäli me haluamme, että nuoremmat ikäpolvet kokevat julkisen puolen ammatit kilpailukykyisiksi ja mielekkäiksi, niin kyllä se vaatii myös sen, että näissä ammateissa palkanmuodostuksen tulee olla sellaisella tasolla, että siellä työntekijäryhmät pystyvät neuvottelemaan myös sellaisia ratkaisuja, joilla silloin tällöin myös näitä palkkaeroja voidaan kaventaa. Senpä osalta päädyn kyllä siihen johtopäätökseen, että tämän esityksen avulla on aivan turhaa lähteä puuttumaan työmarkkinoiden toimintaan ja se tulee aiheuttamaan enemmän riskejä uusista konflikteista kuin tarjoaisi niihin ratkaisuja, ja siltä osin yhdyn kyllä niihin huomioihin, joilla tätä esitystä on esitetty hylättäväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

22.20 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä viimeksi kuulemani kaksi puheenvuoroa eli edustaja Lylyn ja edustaja Räsänen puheenvuorot ovat sellaisia, joista on helppo jatkaa. On hieno kuulla täällä esimerkiksi edustaja Lylyn laajoja katsauksia näistä kysymyksistä, koska siinä todella puhuu kokemuksen ääni työmarkkinoilta.

Itse haluaisin tässä nostaa esille seuraavat asiat:

Jos mietimme, niin mitkä ovat olleet viimeisen 20 vuoden aikana kaksi vaikeinta työmarkkinatilannetta? Ne ovat täällä jo mainittu vuoden 2007 hoitoalan työtaistelu ja vuoden 22 hoitoalan työtaistelu. Jos ei silloin olisi ollut niitä sovittelumahdollisuuksia, joita oli, vaan olisimme tässä nykyisessä tilanteessa, niin en tiedä, miten nämä olisivat päättyneet, olisivatko ne ollenkaan päättyneet vai olisiko itse asiassa koko palvelujärjestelmä mennyt rikki. Tämä malli, mitä tässä nyt tarjotaan, että sovittelijan kädet sidotaan, sehän betonoi palkkasuhteet eri ammattien ja toimialojen välillä itse asiassa nykyiseen tilanteeseen. Toki täällä on tuotu esille se, minkä työnantajapuolikin ja myös hallituspuoli on muistuttanut, että toki voidaan sitten tehdä sellaisia ratkaisuja, että jos se yleinen taso on kaksi prosenttia, niin puolikkaalle tarjotaan kolmea ja puolikkaalle tarjotaan yhtä, mutta sehän ei muuta tätä olennaista kysymystä.

Olen työmarkkinapolitiikassa tietysti seurannut itse suurten organisaatioiden johdon kautta tätä tilannetta, ja olen huolissani siitä, mikä vaikutus tällä on erittäin paljon kaipaamamme tuottavuuden kehitykseen. Jos nyt oikein yksinkertaistaa, vaikka nämä ovat mo-

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

nimutkaisia asioita, niin tilanteessa, jossa pakon tai työvoimapulan tai muun seurauksena viisi ihmistä joutuu tekemään kuuden ihmisen työt, itse asiassa pitäisi jokaiselle viidelle maksaa vähintään 10 prosenttia lisää, jonkun mielestä jopa 20 prosenttia, mutta ehkä tässä tulee tämä oma työnantajanäkemyksen mukaan, että kuitenkin reilusti lisää verrattuna siihen normaaliin lähtötilanteeseen.

Julkisella puolella on aika vähäisiä kokemuksia tulokseen tai suoritteisiin sidotusta palkanmuodostuksesta. Muistan toki sen, että Helsingin aikaisempi kaupunginjohtaja Jussi Pajunen korosti voimakkaasti sitä, että Helsinki oli keksinyt hänen mielestään innovatiivisen tuottavuutta kehittävän mallin. Se kaavahan meni niin, että jos kaupungin väkiluku kasvoi yhden prosentin ja inflaatio oli kaksi prosenttia, niin sitten ei budjetoidakaan kolmea prosenttia lisää hallintokunnille, vaan kaksi prosenttia, eli siitä sitten saatiin tuottavuudeksi se yksi prosentti. No, tämä oli tietenkin se kokonaisuus, mutta nyt puhun palkan kautta tapahtuvasta tuottavuuden kehityksestä, ja sillekin olisi turmiollinen tämä betonointimalli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

22.23 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä työelämän kehittämisessä pitää keskustan mielestä ehdottomasti huomioida aina molemmat osapuolet, niin työnantajan kuin työntekijänkin näkökulmat ja tarpeet, ja näin kehitetään sitten tasapainoisesti hyvää työelämää. Kyllä me keskustassa arvostamme työntekoa ja yrittämistä ja haluamme pitää molempien edellytyksistä huolta, ja se tarkoittaa tietysti sitä, että molempien osapuolten näkemyksistä huolehditaan. Ja tietysti se, arvoisa rouva puhemies, mikä nyt on järkeynyt, heikentynyt, on tämä luottamus, osapuolien välinen luottamus toisiinsa, ja se ei ole missään nimessä Suomen etu.

Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpo on todennut useita kertoja, että hallituksen tavoitteena ei ole lailla rajoittaa julkisten alojen työntekijöiden, kuten opettajien ja hoitajien, palkankorotuksia, mutta kyllähän tämän esityksen, mikä nyt on tässä käsittelyssä, tavoitteita on vaikea ymmärtää toisin tai kääntää, puhua mustaa valkoiseksi. Kyllä tämä esitys tarkoittaa sitä, että tämä matalampien ja suurempien palkkojen välinen kuilu suurenee euromääräisesti yhä suuremmaksi, jos niihin matalampiin palkkoihin ei voida tehdä prosentuaalisesti isompia korotuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Kun puhuin tuossa aiemmin varhaiskasvatuksen ammattilaisista, opettajista, joilla on joululoma alkamassa, ja hallitukselta on tämä, voi sanoa, kova paketti, kova laki tulossa, niin kyllähän tämä esitys koskee ihan yhtä lailla sotilaita, poliiseja, siivoajia kuin myöskin monia muita naisvaltaisia aloja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on mielenkiintoinen aihe. Minä olen itse ollut vuonna 1989 ensimmäisessä sovittelussa asiakkaana. Jorma Reini oli silloin valtakunnansovittelija, kun tätä sovittelujärjestelmää tehtiin, ja sen jälkeen olen ollut sitten muissa rooleissa aika monta kertaa sovittelijan toimistossa auttamassa ja konsultoimassa sovitteluratkaisuja ja sovinnon synnyttämistä. Siellä on ollut Reiniä, Lonkaa, Saloniusta, Hellettä ja muita sovittelijoita. Minä olen nähnyt sitä sovittelutoiminnan arkea todella läheltä, ja se on sellainen kokonaisuus, että tähän asti se on ollut erittäin arvostettu paikka,

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

sinne sovitteluun on ollut pakko mennä, mutta ei ole pakkosopua. Tämä on se suomalaisen sovittelujärjestelmän iso näkökulma, ja sitä on viety tähän asti eteenpäin erittäin hyvällä tavalla, ja sovittelijat ovat tulleet arvostetuiksi sen neutraalisuuden kautta.

Nyt tämä lakiesitys on sillä tavalla jo lähtökohtaisesti vino, että tätä työnantajat kannattavat ja palkansaajapuoli vastustaa. Se kertoo jotain tästä lakiesityksen luonteesta. Toisaalta minä en ole yllättynyt, että tämä on työnantajien kannattama, koska kaikki tämän hallituksen työelämään liittyvät leikkaukset ja esitykset ovat olleet työnantajien kannattamia ja kaikkea työntekijäpuoli on vastustanut. Tämä asetelma on ollut koko ajan tällainen, ja se on sillä lailla todella huolestuttava tilanne. Ja työmarkkinat ovat meillä semmoinen työkalu, että kun kasvaa ja ennustettavuutta halutaan saada aikaiseksi, niin työmarkkinat ovat olleet avaintekijä tässä mielessä.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten jos katsotaan vähän vielä taaksepäin, kun puhuttiin tästä tasa-arvonäkökulmasta, niin silloin, kun vielä tehtiin tulopoliittisia ratkaisuja, nais- ja matalapalkkaerät olivat osa sitä ratkaisua. Siellä tehtiin erillisiä euromääräisiä — tai silloisia penni- ja markkamääräisiä — ratkaisuja, joilla tasoitettiin näitä palkkaeroja, ja se johti aina siihen, että pikkuhiljaa mentiin eteenpäin, ja se solidaarisuus syntyi siitä. Nyt sellaista solidaarisuutta on vaikea synnyttää. Ei voi kuvitella, että nyt sanotaan, että tuo ala luopuu nytten yhden prosentin palkankorotuksestaan tuon alan hyväksi. Miten tämä palkankorotusvara siirretään tältä alalta sitten tänne toiselle alalle? Tätä ei kukaan täällä ole minulle pystynyt avaamaan, miten nämä eurot siirtyvät tästä tuonne, että tuolla saadaan nostaa isompaa palkkaa. Sellaisia teoreettisia malleja ei ole olemassa.

Siinä mielessä, nyt kun katsotaan tätäkin kierrosta, joka on nytten kesken, SAK on nimenomaan tämän solidaarisuusnäkökulman edestä tuonut tällaisen palkankorotusmallin, jossa on euromääräiset korotukset pienempiin palkkoihin, ja tietystä 2,5 tonnin palkasta ylöspäin se on prosentuaalinen linja. Tämä on sitä keinovalikoimaa, jolla voidaan ohjata nais- ja matalapalkka-aloille isompia korotuksia: noin euromääräisesti saadaan samanlaisia mutta suhteellisesti ottaen isompia korotuksia. Olenkin tyytyväinen, kun täällä niin kovasti todistetaan tämän tasa-arvon puolesta, että tällainen palkankorotuslinja tulee varmasti saamaan jatkossa paljon tukea sitten, kun neuvottelupöydän sivusta tätä seuraamme. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

22.29 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa työmarkkinat ja työelämä ovat kehittyneet sillä, että on luotettu toinen toisiimme, on rakennettu yhdessä parempaa huomista ja asioista on viime kädessä aina sovittu — on kyseessä sitten ollut hoitaja, opettaja, sotilas, poliisi, postinkantaja tai hitsari. Tähän yhtälöön on kuulunut myöskin se, että työmarkkinakysymyksistä ovat nimenomaan päättäneet alan asiantuntijat, ja työmarkkinoilla asiantuntijoita ovat työnantaja ja työntekijä. Nämä ovat omien järjestöjensä kautta neuvottelleet, luoneet vakautta, luoneet näkymää siihen, millaista tulevaisuus on. Yritykset ovat voineet miettiä tulevia investointeja, he ovat tienneet palkkakustannusten kehityksen, ja toisaalta taas työntekijät ovat voineet investoida omaan elämäänsä, on se sitten ollut asun- tokauppaa tai vaikkapa perheen perustamista.

Nyt tämän yhtälön hallitus haluaa romuttaa, ja yhtenä perusteena hallitus tässä käyttää pohjoismaista mallia — pohjoismaista mallia, että siirrytään pohjoismaiselle tasolle, vaikka tällä ei ole mitään tekemistä pohjoismaisen mallin kanssa. Ei Ruotsissakaan yritetä to-

Punkt i protokollet PR 136/2024 rd

dellakaan lainsäädännöllä pakottaa työmarkkinaosapuolia hallituksen uomaan, vaan työmarkkinaosapuolet itse näistä neuvottelevat, annetaan vapaus neuvotella. Tähän malliin on päädytty juuri siksi, että lakot voitaisiin välttää. Ja kun me täällä vuosi sitten keskustelimme näistä lakoista, niin tulevaisuudessa näemme sitten, kuinka tämäkin loppujen lopuksi meni.

Lisäksi Ruotsissa työntekijöillä on ristiriitatilanteissa tulkintaetuoikeus ja heillä on myös edustajansa siellä yhtiön hallinnossa. Tämä lainsäädäntöesitys ei tuo tätäkään joustoa työntekijöille. Tällä lainsäädäntöesityksellä, tällä hallituksen esityksellä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että tässä valtasuhteet pysyisivät tasapainossa. Sen sijaan tässä käy niin, että työntekijä on entistä heikommalla. Valtakunnansovittelijan kädet on sidottu niin, että hän ei voi tehdä minkäänlaisia muita esityksiä kuin mitkä hyödyttävät työnantajaa.

Myös myötämääräämisoikeus on Ruotsissa käytössä, eli jos on ristiriitatilanne, niin myös työntekijöillä on ollut mahdollisuus kertoa mielipiteensä, mutta Suomessahan näin ei ole, vaan direktio-oikeus on aina työnantajalla ja työntekijä on aina työnantajaan nähden altavastaisessa asemassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Malm hyvin avasi sitä tilannetta, mitä tässä on nyt tapahtumassa. Tosiasiassa nyt ollaan menossa siihen suuntaan, että suomalaista työmarkkinamallia ollaan murtaamassa monelta osin. Se olisi tarvinnut tämmöisiä tasapainottavia tekijöitä kuin tulkintaetuoikeuden ja alipalkkauksen kriminalisoinnin ja kaikkia tämmöisyyppisiä asioita, ja nyt niitä ei ole. Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa ollaan erityisen tarkkana siitä, että politiikka ei sotkeennu työmarkkinoihin. He pitävät tästä tosi tiukasti kiinni, ja myös hallitukset ovat siellä noudattaneet tätä linjaa. Nyt me ollaan nähty näitä tilanteita Suomessa. 2007 politiikka sotkeutui Sari Sairaanhoidajaan kokoomuksen toimesta kierroksella, joka karkasi käsistä. 2022 siinä on ollut hoitajapuoli, ja siinä oli vähän myös politiikkaa taustalla. Ja nyt on tämä hallituskausi menty niin, että koko ajan politiikka on sotkeutunut työmarkkinoihin, ja voidaan sanoa, että siitä seuraa vain sutta ja sekundaä, käytännössä näin.

Meillä on tässä yleissitovuuden kattavuus. Täällä on 150 yleissitovaa työehtosopimusta, ja yleissitovuuden vaikutus... Työnantajaliittoihin järjestäytyneissä yrityksissä on 76 prosenttia palkansaajista, tässä näin. Nyt tämän tilanteen osalta, kun tämä paikallinen sopiminen laajenee — se on yksi osasy, joka vähentää työnantajien järjestäytymistä — tässä on tällä hetkellä 20 sopimusalaa, jotka ovat alle 60 prosentin kattavuudella. Heti, kun sieltä alkaa työnantajia tippua pois, tippuu monta sopimusalaa pois tämän työehtosopimuksen piiristä ja sieltä putoaa tuhansilta ja kymmeniltätuhansilta ihmisiltä työehtosopimuksen suoja kokonaan pois. Tätä isoa muutosta täällä tehdään monella, monella tapaa ja yritetään viedä palkka- ja työehtoratkaisuja yksilötasolle ja työpaikkatasolle, ja koordinaatiota ei muulla tavalla halua enää tehdä. Ylärajat laitetaan lailla kiinni, ja sitten tätä viedään yksilötasolle, jolla neuvotteluasetelma on ollut huonompi kuin kollektiivisessa sopimisessa. Että me ollaan semmoisella tiellä nytten, ja olen tosi huolestunut tästä. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.